

HØRINGSUTTALELSE FRA DIAKONHJEMMET HØGSKOLE OM UTKAST TIL NY FELLES LOV OM UNIVERSITETER OG HØYSKOLER (NOU 2003:25)

1 INNLEDNING.

Diakonhjemmet Høgskole takker for anledningen til å uttale seg om denne sak.

Som medlem i Kristne Friskolers Forbund(KFF) og Nettverket av Private Høgskoler(NPH) har vi deltatt aktivt i arbeidet med denne sak i disse organisasjoner. Vi slutter oss i hovedsak til høringsuttalelsene fra disse. Vi vil likevel gi en selvstendig fremstilling som også inneholder noen andre synspunkter enn de som fremgår av de uttalelsene fra KFF og NPH

2. GENERELT POSITIV HOLDNING TIL FELLES LOV

Diakonhjemmet Høgskole er av den oppfatning at en felles lov for all høyere utdanning vil skape bedre oversikt og mer likeverdige forhold mellom offentlig eide og privat eide institusjoner. En felles lov vil bidra til å integrere de private høgskolene i en helhetlig nasjonal utdanningssektor. Dette vil være til gagn for både studenter, ansatte, samfunn og myndigheter i landet. Det vil styrke fellesskap og ansvar for viktige nasjonale oppgaver – uten at det behøver bety utvisking av fruktbare og stimulerende forskjeller. De private høgskolers egenart skal ikke ligge i at de unndrar seg plikter som gjelder generelt i utdanningssektoren, men gjennom positive bidrag til helheten ut fra sin egenart basert på formål, tradisjon og verdibaserte perspektiver i den faglige virksomhet. Som integrert del av en helhetlig nasjonal utdanningssektor vil det være unaturlig å omtale private høgskoler som et sekundært supplement, slik mindretallet i Ryssdalutvalget fortsatt vil ha det.

Vi har positivt merket oss at utvalget understreker retten til å drive høyere utdanningsinstitusjoner som en verdibasert, formålsbestemt virksomhet også i fremtiden jfr. pkt 7.1.2.5 . Diakonhjemmet Høgskole vil understreke at dette som et minimum må inpasses i proposisjonen som lovpremiss for den nye felles lov. Vi vil foreslå at retten til å drive på et verdibasert/religiøst/etisk grunnlag basert på egne valg av ståsted, blir eksplisitt nevnt i lovens formålsparagraf.

Generelt synes vi at utvalgets formulering av lovens formålsparagraf er for lite utfordrende. Vi skulle gjerne sett formuleringer som gir mer løft til høyere utdannings- og forskningsvirksomhets betydning for "det gode samfunn". Både de statlige – og de privat eide utdanningsinstitusjoner burde gjennom loven utfordres til å formulere sine visjoner og sitt verdigrunnlag eksplisitt i en egen formålsparagraf.

Et viktig anliggende for Diakonhjemmet Høgskole i ønsket om å få en felles lov, er at det etter vår oppfatning i dag fortsatt foregår en urimelig forskjellsbehandling etter eierskap når det gjelder helt sentrale betingelser for virksomheten som faglige rettigheter og økonomisk tilskudd. En felles lov bør kunne gi det nødvendige lovgrunnlag som legger til rette for tildeling av rettigheter og finansiering blir basert på likeverdige faglige kvalitetskriterier og intet annet.

3. STØTTE TIL GRATISPRINSIPPET

Diakonhjemmet Høgskole støtter at gratisprinsippet blir nedfelt i loven. Vår høgskole har lang erfaring med problemstillingene knyttet til statstilskudd og egenfinansiering av virksomheten. Basert på disse erfaringene vil vi støtte flertallets lovforslag på dette punkt. Vi ser ingen rimelig grunn til å videreføre den forskjellsbehandling som ligger i mindretallets forslag. Der staten fullfinansierer et tiltak, skal det ikke kreves annen betaling i tillegg. Dette må gjelde både for statlige og private institusjoner.

4. STATLIGE INSTITUSJONERS TILKNYTNINGSFORM

Det avgjørende poeng for virksomheten i universiteter og høyskoler må etter vår oppfatning være det som komiteen enstemmig peker på, nemlig at den daglige faglige virksomheten skal drives uavhengig av staten. Etableringen av NOKUT og videreutvikling av dets virksomhet, ansees som et viktig bidrag til dette.

Staten vil i den nærmeste fremtid uansett være den viktigste finansieringskilde for høyere utdanning i Norge. Både statlige og private institusjoner vil imidlertid møte de samme, økende utfordringer til relevans og kvalitet som grunnlag for utvikling og overlevelse i fremtidens globaliserte utdanningsvirksomhet. Uendret organisatorisk tilknytningsform, vil derfor uansett ikke kunne sikre det økonomiske grunnlag for en lang fremtid.

Diakonhjemmet Høgskole ser flere gode argumenter for flertallets forslag til tilknytningsform for de statlige institusjoner. Et viktig poeng er en organisatorisk klargjøring av noe som hittil har vært tvetydig. Staten er hovedtyngden av Universitets- og høyskolesektoren, og har et nasjonalt forvalteransvar som overskrider statlig sektor. Private høyskoler har til tider opplevd seg diskriminert gjennom en statlig rolleblanding her hvor eierskapet på urimelig vis har påvirket forvalteransvaret. Flertallets forslag skaper større formell likhet og gir derved et klarere bidrag til større reell likestilling. Flertallets syn gir dessuten etter vår oppfatning en tydeligere forankring av den faglige frihet og også særlig det ansvar som følger med den. Det er noe umoderne "statisk" over mange av mindretallets vurderinger og forslag her. Den fortsatte insistering på at private institusjoner skal gis status som et "supplement" ansees som utdatert og urimelig. For oss er dette imidlertid ikke primært en diskusjon av terminologi, men gjelder spørsmålet om reell likestilling mht faglige og økonomiske rettigheter.

Når ovenstående er sagt vil vi fremheve at flertallets modell etter vår oppfatning ikke er tilstrekkelig utredet. Den virker som en konstruksjon som både legalt og praktisk kan komme til å bli uklar. Når en dessuten tar i betraktning den betydelige og kvalifiserte motstand som forslaget har fått blant de som i dag er de sentrale aktører i sektoren, vil det etter vår oppfatning være forhastet å diktere lovbestemmelser som radikalt endrer den nåværende ordning. Etter vår oppfatning bør derfor spørsmålet om vesentlige endringer i de statlig eide institusjonenes tilknytningsform, bli gjenstand for en utrednings- og modningsprosess og ikke medtas i Proposisjonen denne gang.

Et viktig punkt som taler for dette er at den internasjonale utvikling knyttet til EØS, og kanskje særlig WTO/GATS, er utilstrekkelig utredet. I den grad det er mulig må dette konsekvensutredes ut i fra et "føre var prinsipp". Dette er nødvendig i en verden der vitenskap og utdanning har utviklet seg til også å representere en interessant global handelsvare.

5. STYRINGSSTRUKTUREN

Diakonhjemmet Høgskole har gode erfaringer med enhetlig ledelse og et tydelig skille mellom ledelses- og styringsfunksjonen. Rektor er tilsatt på åremål som høgskolens øverste leder og rapporterer til styret. Administrasjonssjefen og de faglige enhetslederne rapporterer til rektor. Styret har eksternt flertall, men studenter og ansatte har nesten 50 % av styrets medlemmer (4 av 9). Det er ytterst sjelden at det oppleves skille i voteringer mellom interne og eksterne styremedlemmer en bloc. Vi ser på vårt system som en moderne og funksjonell ordning. Ut fra dette fremgår det at vi finner flertallets forslag mest i tråd med vårt syn.

Diakonhjemmet Høgskole mener imidlertid at det er liten grunn til å diktere løsninger på disse spørsmål gjennom "trange" lovparagrafer. Organisasjons- og styringsforholdene i høyere utdanning har vært og vil være i utvikling fremover. Både på privat side og blant de statlige institusjoner er det et rikt mangfold av ordninger. Loven bør åpne for betydelig frihet når det gjelder både institusjonsledelse og styringsformer. Samtidig må visse prinsipper være på plass som sikrer deltakelse fra alle relevante grupper og utøvelse av ansvarlige lederfunksjoner. Spesielt vil vi fremheve at studentenes styredeltakelse må sikres med minst to av styrets medlemmer valgt av og blant studentene som en minimumsbestemmelse.

6. KONKLUSJON

Diakonhjemmet høgskole ønsker en felles lov for norsk høyere utdanning så raskt som mulig. Vi ønsker at denne loven skal være tidsmessig, klar og robust, uten mye detaljregulering. De største strids spørsmål som er avdekket i høringsrunden bør løses gjennom åpne formuleringer og uten diktat av de mest kontroversielle endringer. Spørsmålet om lovgivning på utdanningssektoren blir uansett "snart" aktuelt igjen

Men det å få etablert den første felles lov for sektoren vil være en historisk milepæl – hvis det lykkes. Vi venter spent på Proposisjonen og ønsker Departementet lykke til med et viktig og krevende arbeid.

Vedtatt i styret for Diakonhjemmet Høgskole 28.01.04